

Skyt, de er farlige!

TEKST

Reidar Ommundsen

PUBLISERT 1. juli 2008

PSY
KOL
OGI

En amerikansk forskergruppe har valgt en annen fremgangsmåte enn belg foregående artikkel, da de studerte hvites fordommer mot sorte. I likhet m antok de at fordommer ofte ligger skjult i det ubevisste, men i den amerika vil man særlig se om slike holdninger kunne «aktiviseres» av ytre omstend således prege atferden til dem som er bærere av slike skjulte fordommer. Den spesielle fordommen en ville undersøke hos hvite studenter, var at sorte mennesker er mer «farlige» enn hvite. Konkret gikk undersøkelsen ut på at halvparten av de hvite forsøkspersonene ble bedt om å lese en artikkel om to sorte forbrytere som hadde begått en rekke alvorlige voldsforbrytelse i den senere tid. Den andre halvparten av de hvite forsøkspersonene leste samme artikkel, men her var forbryterne hvite. For denne eksperimentgruppen skulle det altså ikke skje en aktivering av fordommer overfor sorte.

Deretter testet forskerne styrken på fordommene om hvor farlige sorte mennesker er, på følgende måte: Alle forsøkspersonene ble satt til å spille et TV-spill der det en gang imellom fra en mørk gate dukket opp en person forskjellige steder i skjermbildet. Personene som dukket opp, kunne enten være sorte eller hvite, og de kunne enten holde en pistol eller ikke. Oppgaven til forsøkspersonene var å trykke på en tast der det sto *skyt*, dersom personen hadde en pistol i hånden, og trykke på en annen tast, *ikke skyt*, dersom personen ikke holdt en pistol. Avgjørelsen om hvilken knapp forsøkspersonene skulle trykke på, måtte skje i løpet av $\frac{3}{4}$ sekund, og hvis de kom for sent, ble det betraktet som en feil. Det ble selvfølgelig også sett som en feil dersom de skjøt en person uten pistol, og dersom de unnlot å skyte en som hadde pistol. For å sikre at forsøkspersonene engasjerte seg i spillet, ble de lovet en ganske stor pengesum, dersom de hadde mer enn 80 % korrekte reaksjoner.

Som et enkelt mål på forsøkspersonenes holdninger med hensyn til hvor farlige sorte mennesker er, så man på hvor ofte man kom til å skyte en sort person *uten* pistol i hånden, sammenlignet med hvor ofte de like feilaktig kom til å skyte en hvit person uten pistol.

Den gruppen som i forveien hadde lest artikkelen om to *hvite* forbrytere, viste i mindre grad fordommer på dette målet: De skjøt ikke flere ubevæpnede sorte enn ubevæpnede hvite. Men gruppen av hvite forsøkspersoner som hadde fått «aktivert» eller «stimulert» sine fordommer overfor sorte ved å lese artikkelen med sorte forbrytere, viste en sterk tilbøyelighet til å skyte ubevæpnede sorte på TV-skjermen.

Det er mulig at også kontrollgruppen viser fordommer mot sorte i dette studiet, om enn indirekte. Siden pistolbærerne de leste om var hvite, skulle en vente at denne gruppen, hvis den var nøytral, skjøt flere hvite uten pistol enn sorte uten pistol. Men det gjorde de ikke.

Ekperimentet forteller oss to viktige ting: En kan forhindre at skjulte fordommer kommer til syne ved å eksponere folk for ikke-stereotyp eller kontra-stereotyp informasjon om andre grupper. For det andre at stereotyp informasjon kan aktivere latente fordommer, slik at de kan manifestere seg i etterfølgende atferd. Og det i et land som flyter over av skytevåpen!

Correll, J., Park, B., Judd, C. M. & Wittenbrink, B, B. (2007). The influence of stereotypes on decisions to shoot. *European Journal of Social psychology*, 37, 1102-1117.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 45, nummer 7, 2008, side

TEKST

Reidar Ommundsen